

Μουσείο Τυπογραφίας: Ένας θησαυρός για τα Χανιά

Μαθαίνουμε τα πράγματα μέσα από αφηγήσεις, από ιστορίες. Και κατασκευάζουμε ιστορίες μέσα στις οποίες τοποθετούμε τον εαυτό μας για να του βρούμε μια θέση στον κόσμο που να μας ικανοποιεί.

Όλοι λέμε ιστορίες, από τον πολιτικό που θέλει την ψήφο μας μέχρι τον διαφημιστή στην τηλεόραση που επιδιώκει την προτίμησή μας, από τον γονέα που διαπαιδαγωγεί τα παιδιά του μέχρι το ζευγάρι που συζητάει ή και λογομαχεί.

Όταν λέμε ιστορίες για το παρελθόν προσπαθούμε να βρούμε τη συνέχεια του χρόνου και τη θέση μας σ' αυτόν. Τα μουσεία είναι ένας από τους τρόπους για ν' αφηγηθούμε το παρελθόν και να βρούμε ή κυριότερα να κατασκευάσουμε την αφετηρία μας. Χρειαζόμαστε τις αφηγήσεις του παρελθόντος όσο τις τρέχουσες αφηγήσεις για να ισορροπήσουμε στον κόσμο. Οι λαοί με μακρόχρονη ιστορία είναι εξοικειωμένοι με τα αρχαιολογικά μουσεία που είναι τα πιο συνηθισμένα. Ο πολιτισμός μας όμως έχει πολλές όψεις και η ανάγκη καταγραφής τους έχει οδηγήσει στην ίδρυση μουσείων κάθε είδους, μεταξύ των οποίων τέχνης, μουσικών οργάνων, εργαλείων κάθε είδους, αυτοκινήτων, όπλων, επιστημονικών οργάνων, ενδυμάτων, γυαλικών, χειροτεχνίας, και φυσικά τυπογραφίας.

Η χώρα μας έχει ένα μόνο Μουσείο Τυπογραφίας που ανταγωνίζεται άνετα οποιοδήποτε του είδους του στο εξωτερικό. Το μουσείο βρίσκεται στην πόρτα μας, στα Χανιά και είναι έργο δύο ανθρώπων, του Γιάννη Γαρεδάκη και της συζύγου του Ελένης. Ο Γιάννης Γαρεδάκης είναι ο ιδρυτής της κορυφαίας επαρχιακής εφημερίδας «Χανιώτικα νέα» που είναι συνώνυμη της ιστορίας του Νομού, και όχι μόνο, από το 1967 και εντεύθεν. Είχε όνειρο εδώ και δεκαετίες να δημιουργήσει ένα μουσείο της τυπογραφίας, μιας από τις σημαντικότερες εφευρέσεις της ανθρωπότητας, και το πραγματοποίησε το 2005. Στα 1.200 τετραγωνικά μέτρα του μουσείου βρίσκεται η αφήγηση της τυπογραφίας, οι αγωνίες των ανθρώπων, η εξέλιξη μιας τεχνολογίας που άλλαξε τον κόσμο. Αυθεντικά μηχανήματα από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα, σπάνιες εκδόσεις που πάνε πίσω στον 16ο αιώνα και η ιστορία της γραφής από τα προϊστορικά χρόνια έως σήμερα σε μια εκπληκτική μόνιμη έκθεση. Ταυτόχρονα στο μικρό αμφιθέατρο του μουσείου γίνονται πολλές και σημαντικές καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Η τυπογραφία άλλαξε τον τρόπο μετάδοσης της γνώσης. Έως το 1440 που ο Γουτεμβέργιος εφεύρε το πρώτο πιεστήριο, τα βιβλία αναπαράγονταν με το χέρι από αντιγραφείς σε βραδείς ρυθμούς, με πολλά λάθη, συχνά σκόπιμα. Η γνώση ήταν προσβάσιμη από ελάχιστους. Μέχρι το 1500 είχαν τυπωθεί στη Δυτική Ευρώπη πάνω από είκοσι εκατομμύρια τόμοι. Η γνώση γινόταν πλέον κτήμα της πλειοψηφίας. Βρέθηκα πάλι στο μουσείο στις 24 του Σεπτεμβρίου με την ευκαιρία της απονομής των βραβείων του τρίτου διεθνούς διαγωνισμού αφίσας με θέμα «Τυπογραφία: Παρελθόν, παρόν και μέλλον» με χορηγό τα «Χανιώτικα νέα». Ένας Κολομβιανός, ένας Τούρκος και ένας Έλληνας ήταν οι τρεις πρώτοι νικητές. Ένα κοσμοπολίτικο γεγονός σε μια κοσμοπολίτικη πόλη. Αισθάνθηκα σαν να ένωνα τις τελείες του χρόνου με γραμμές, από τότε που άρχισε η γραφή μέχρι την τέχνη της αφίσας σήμερα. Συλλογίζομαι τα προσωπικά στάδια της εξέλιξης του καθένα μας, τους παλιούς εαυτούς μας, εκείνα από το παρελθόν που μας κάνουν να ντρεπόμαστε ή να είμαστε υπερήφανοι, εκείνα που έχουμε κρύψει βαθιά στο υποσυνείδητο ή τους έχουμε αλλάξει την αφήγηση για να τα ωραιοποιήσουμε. Αν βλέπαμε σε ένα μουσείο τις περασμένους εαυτούς μας πώς θα αισθανόμαστε; Πώς θα αισθανόμαστε για πολλά πράγματα που πιστεύουμε χωρίς καμιά βάση; Και μετά συλλογίζομαι το μουσείο με τα αντικείμενα της τυπογραφίας. Η αφήγησή του έρχεται από το παρελθόν και είναι αυτή που είναι: ευθεία, ειλικρινής, ανυπόκριτη. Τα πράγματα κρύβουν τον χρόνο αλλά ο χρόνος δεν κρύβει τα πράγματα. Όλα εδώ είναι μονοσήμαντα. Ο μόχθος του τυπογράφου, η υπερηφάνεια της καλής δουλειάς, ο στόχος της ενημέρωσης. Τα εκθέματα του μουσείου μιλούν την απλούστερη και άρα την πιο σημαντική γλώσσα. Μιλούν για την τυπογραφία που έκανε την επικοινωνία πανανθρώπινη υπόθεση. Ίσως μετά την ανάπτυξη της γλώσσας και την εφεύρεση της γραφής το πιο σημαντικό επίτευγμα του πολιτισμού.

Με το τέλος της εκδήλωσης καταλαβαίνω ότι η πόλη των Χανίων διαθέτει έναν θησαυρό και είμαι από τους τυχερούς να τον απολαμβάνουν. Στην ήσυχη βραδιά ακούω το πλοίο στη Σούδα που ετοιμάζεται για το συνηθισμένο ταξίδι του. Για απόψε δεν χρειάζομαι τίποτα άλλο. Με ταξίδεψε καλύτερα από κάθε πλοίο το μουσείο τυπογραφίας του Γιάννη και της Ελένης. Αισθάνομαι ότι κάτι οφείλω και στους δύο.

30-9-2016 Γιάννης Α. Φίλης